

Rovdyrbloggen

Gaupene følger ikke reinen til innlandsbeitene

Torsdag 15. desember 2016 - 14:48

Selv om tamrein står øverst på menyen hos gauper i Finnmark, slår de ikke følge med reinen når den forlater sommerbeitene på kysten til fordel for vinterbeiter på Finnmarksvidda. Det valget kommer ikke uten en kostnad.

Tekst John Odden

Forsidebilde Ken Gøran Uglebakken

Du har sikkert sett naturprogrammene på TV om hovdyrenes lange vandringer i Serengeti, Nord-Amerika eller andre steder mellom ulike årstider. Du har kanskje også tenkt på utfordringene som dette skaper for rovdynene i disse områdene. Hvordan skaffer de seg mat gjennom hele året når favorittbyttedyrene er skifter beite – vandrer de etter de eller skifter de meny? Spørsmålet er også relevant helt nord i landet vårt, i Finnmark og Troms, der gaupene langs kysten har rein øverst på menyen, mens reinen i mange områder flyttes mellom sommerbeiter langs kysten og vinterbeiter på vidda.

Studier fra ellers i verden viser at rovdynene har utviklet forskjellige strategier som svar på denne utfordringen. Noen rovdyn følger sesongtrekket til byttedyrene, mens andre forblir i sine revir og spiser andre byttedyr. Andre igjen utvider leveområdene sine. Eksempelene er mange. Studier av ulver i Nord-Amerika viser for eksempel at noen ulver følger med reinen på trekket, mens andre velger å bli. Dette valget var sannsynligvis avhengig av tettheten av elg i områdene. I Serengeti følger hunn gepardene og unge geparder i større grad trekket til hovdyrene enn de voksne revirhevdende hannene.

Det var med dette som bakteppe at mine kollegaer og jeg startet [GPS-merking](#) av gauper i Troms og Finnmark i 2007. Fram til 2013 kunne vi følge forflytningene til 23 voksne gauper. Noen av gaupene levde i områder der nesten alle reinene var borte hver vinter, mens andre levde i områder der de hadde tilgang på rein hele året. Det vi noe uventet oppdaget var at de merkete gaupene ikke fulgte etter reinen til vinterbeiteområdene. De ble igjen i kystområdene vinteren igjennom.

Tamrein er favorittmaten til gaupene i nord. (foto: Jenny Mattisson)

Det var et par av gaupene som tok seg et par små ekskursjoner inn i naboområder med rein, men generelt var det lite forskjell i mellom sommer og vinterområder.

Når vinteren kom så overlevde gaupene ved å spise andre mindre byttedyr, som hare, rype og rødrev. Andre mer eksotiske innslag i dietten var katt og ulike åtsler. [Hunngaupa F199](#) nord for Alta stjal laks fra en oter, og lå for øvrig i ei uke å spiste på en strandet nise!

Det er finnes ikke sikre svar på hvorfor gaupene valgte å bytte diett og bli igjen i kystområdene. Vi så imidlertid at dette valget kom med en ikke ubetydelig kostnad. Hunngaupene som ble igjen fødte nemlig sjeldnere unger enn hunngauper i områder med rein tilgjengelig hele året. Ungene deres hadde også høyere dødelighet. Det kan kanskje være at det var høyere risiko for å dø ved å følge etter reinen? Eller kanskje gaupene risikerte å miste reviret sitt til andre gauper om de forlater det?

I fra 2007 til 2014 fulgte vi 31 gauper med GPS-halsbånd. Gaupene ble bedøvet fra helikopter. GPS-halbåndene faller av gaupene etter at studien er ferdig (foto: Thomas

Strømseth)

Du kan lese mer om forskningen vår fra Troms og Finnmark her:

Walton mfl. 2016. The cost of migratory prey: Seasonal changes in semi-domestic reindeer distribution influences breeding success of Eurasian lynx in northern Norway. *Oikos*.

Mattisson mfl. 2014. Lynx predation on semi-domestic reindeer: do age and sex matter? *Journal of Zoology*

Mattisson mfl. 2014. A catch-22 conflict: access to semi-domestic reindeer modulates Eurasian lynx depredation on domestic sheep. *Biological Conservation*

Mattisson mfl. 2011. Factors affecting Eurasian lynx kill rates on semi-domestic reindeer in northern Scandinavia: Can ecological research contribute to the development of a fair compensation system? *Biological Conservation*

Mattisson m.fl. 2015. Gaupe og jerv i reinbeiteland. Sluttrapport for Scandlynx Troms og Finnmark 2007-2014. – NINA Rapport 1200.

NRK Newton har lagd et program om hvordan vi studerte gaupene i nord. Det kan du se [her](#).

ROVDYRBLOGGEN

NYHETER

Om forskning.no

- [Forskning.no](#) er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- [UNG.forskning.no](#) er nyheter om forskning for barn og unge.
- [Forskning.no](#) gis ut under [Redaktørplakaten](#).
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Nina Kristiansen, tlf 414 55 513 / nina@forskning.no
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- [Personvernerklæring](#)

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

Redaksjonen – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Sandakerveien 24 C, Bygg D3

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

[@forskningno](#)

[/forskning.no](#)

[/UNG.forskning.no](#)

[/ScienceNorway.no](#)

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva
Artsdatabanken
De nasjonale forskningsetiske komiteene
De regionale forskningsfondene
Diku – Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning
Fafo
Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering
Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF
Forsvarets forskningsinstitutt
Framsenteret
Fridtjof Nansens Institutt
GenØk – Senter for biosikkerhet
Handelshøyskolen BI
Havforskningsinstituttet
Høgskolen i Innlandet
Høgskolen i Molde
Høgskolen i Østfold
Høgskulen i Volda
Høgskulen på Vestlandet
Høyskolen Kristiania
Institutt for samfunnsforskning
KS FoU
Kompetanse Norge
Kriminalomsorgens høyskole og utdanningssenter KRUS
Meteorologisk institutt
NIBIO

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning
NILU – Norsk institutt for luftforskning
NLA Høgskolen
NMBU – Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NORSØK – Norsk senter for økologisk landbruk
NSD – Norsk senter for forskningsdata
NTNU
Narviksenteret
Nasjonal kompetansetjeneste for aldring og helse
Nasjonalforeningen for folkehelsen
Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS)
Nasjonalt senter for e-helseforskning
Nasjonalt senter for kvinnehelseforskning
Nasjonalt utviklingscenter for barn og unge - NUBU
Nofima
Nokut
Nord universitet
Nordlandsforskning
Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Norges Geotekniske Institutt

~

Norges Handelshøyskole
Norges forskningsråd
Norges geologiske undersøkelse
Norges idrettshøgskole
Norsk Polarinstitutt
Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter
Norsk Utenrikspolitisk Institutt
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Opplysningskontoret for Meieriprodukter
OsloMet – storbyuniversitetet
RBUP Øst og Sør
Ruralis – Institutt for rural- og regionalforskning
SINTEF
Senter for grunnforskning (CAS)
Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter
Simula Research Laboratory
Statens Vegvesen FoU
Statped
Sykehuset Innlandet HF
Tannhelsetjenestens kompetansesentre
Telemarksforsking
UiT Norges arktiske universitet
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Stavanger
Universitetet i Sørøst-Norge
Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)
Vestlandsforskning
Veterinærinstituttet
Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS